

Pojišťovnictví

Pojem pojišťovnictví

„pojišťovnictví je specifické odvětví ekonomiky, které zabezpečuje finanční eliminaci rizik ovlivňujících činnost lidí. Zahrnuje všechny pojišťovací instituce, které mají oprávnění k podnikání v pojištění v dané ekonomice.“

„Pojišťovnictví chápeme jako odvětví v moderní ekonomice, které je zaměřené na tvorbu pojistných rezerv, jejich správu a užití. Pojišťovnictví zahrnuje všechny pojistitele, zajistitele a zprostředkovatele pojištění, případně další subjekty v daném státu nebo regionu. Je součástí finanční a úvěrové soustavy, je speciálním odvětvím peněžních služeb, které poskytuje občanům, podnikatelům a společností.“

„Pojišťovnictví je tedy odvětví ekonomiky, které se zabývá pojišťovací činností. Pojišťovací činností se rozumí dojednávání a zprostředkovávání pojištění, jeho správa a poskytování pojistných plnění. V zahraničí se pojišťovnictví označuje jako pojišťovací průmysl. Podle právních předpisů mohou pojišťovny vykonávat i jinou podnikatelskou činnost.“

„V rámci pojišťovnictví v jednotlivých zemích existují a působí instituce, jejichž účelem je organizování vzájemné spolupráce pojišťoven, asociace pojišťoven.“

Pod pojmem pojišťovnictví zahrnujeme následující instituce:

- pojišťovny a zajišťovny,
- pojišťovací zprostředkovatele,
- státní dozor nad pojišťovnictvím,
- asociace pojišťoven,
- finanční instituce zabývající se pojištěním vedle pojišťoven (např. banky),
- poradenské a ostatní firmy v oblasti pojišťovnictví.

Pojišťovny

„Pojišťovna je specifická finanční instituce přebírající rizika a provozující pojistné produkty. Je to právní subjekt, který má oprávnění vykonávat pojišťovací činnost“

Podle zaměření činnosti můžeme členit pojišťovny na:

- **Pojišťovny univerzální** – pojišťují v podstatě všechny druhy rizik, mohou provozovat i zajištění.
- **Pojišťovny životní** – provozují životní druhy pojištění.
- **Pojišťovny neživotní** – provozují neživotní druhy pojištění.
- **Pojišťovny specializované** – specializují se na určitý druh nebo odvětví rizik, na pojišťování určitých rizik, na speciální skupiny pojištění apod.

Rozlišujeme také kaptivní pojišťovny, což jsou pojišťovny, které založil podnikatelský subjekt s cílem pojišťovat své vlastní potřeby.

Z hlediska právní formy dělíme pojišťovny na:

- **Pojišťovny státní** – jsou zřizované státem a výsledky jejich hospodaření nese stát.
- **Pojišťovny vzájemné (družstevní)** – je pro ně charakteristická vzájemná pomoc při krytí rizika mezi členy společenství, členové jsou současně pojistníky.
- **Pojišťovny akciové** – jejich základní kapitál je tvořen vkladem akcionářů, cílem podnikání je dosažení zisku, výsledky hospodaření nesou akcionáři.

Pojišťovací zprostředkovatele

Hlavní úlohou pojišťovacích zprostředkovatelů je zkontaktovat kupce a prodej pojišťovací služby s výhledem na uzavření pojistné smlouvy. Jsou to samostatné podnikatelské subjekty, které představují mezičlánek, který usnadňuje styk klienta s pojišťovnou.

„V podmínkách České republiky je pojišťovací zprostředkovatel charakterizován jako osoba (fyzická nebo právnická), která za úplatu provozuje zprostředkovatelskou činnost v oblasti pojišťovnictví.“

Obecně existují zprostředkovatele, kteří pracují pouze pro jednoho pojistitele (pojišťovnu), a zprostředkovatele, kteří pracují pro více pojišťoven.

„Specifickým typem zprostředkovatele je tzv. makléř. Makléř je zprostředkovatel, který hledá pro svého zákazníka optimální pojistnou ochranu na základě plné moci nebo na základě smlouvy s klientem.“

Propojování finančních služeb

„Při provozování finančních služeb dochází k vzájemnému propojování těchto služeb, především v oblasti standardního charakteru, typizovaných produktů pojišťoven a bank. Činnost bank a pojišťoven se vzájemně prolíná. Proto na pojistném trhu vystupují vedle pojišťoven provozujících pojišťovací produkty i banky.“

Pro vzájemné vazby bank a pojišťoven lze vymezit **tři základní modely**:

- **Separátní model** – existují vedle sebe dvě samostatná nezávislá odvětví, finanční instituce se věnují pouze hlavní činnosti.
- **Kooperativní řešení** – obě strany si zachovávají suverenitu svých produktů, přičemž se uplatňuje kooperace.
- **Koncernové řešení (podílový model)** – jsou zakládány vlastní dceřiné společnosti nebo je zastoupený většinový podíl v již existující společnosti, je zde převaha jednoho partnera, suverenita produktu není zajištěna.

Česká asociace pojišťoven – ČAP

Je zájmovým sdružením, které bylo vytvořeno k zabezpečení zájmu klientů, pojišťoven a zajišťoven a na podporu vzájemné spolupráce a pomoci těchto subjektů.

ČAP zahájila svou činnost dne 1. ledna 1994 jako pokračovatel původní Česko-slovenské asociace pojišťoven.

Členy této asociace se mohou stát pouze komerční pojišťovny, které mají povolení vykonávat pojišťovací nebo zajišťovací činnost na území České republiky na základě zákona o pojišťovnictví.

Nejdůležitější úkoly ČAP:

- koordinovat, zastupovat, hájit a prosazovat společné zájmy pojišťoven ve vztahu k orgánům státní správy a dalším právním subjektům a ve vztahu k zahraničí,
- připomínkovat právní předpisy, týkající se pojišťovnictví nebo jiných zájmů pojišťoven a navrhopvat legislativní úpravy,
- působit při odstranění rozporů mezi členy ČAP,
- zabezpečovat zastoupení ČAP v mezinárodních organizacích a jejich orgánech,
- dbát na dodržování etiky mezi členy asociace.

Dozor nad pojišťovnictvím

„V každé ekonomice je pojišťovnictví regulováno zvláštními předpisy a nástroji. Stát reguluje pojišťovnictví a pojistné vztahy pomocí zákonů a legislativních úprav. Dozor nad pojišťovnictvím vykonává zpravidla orgán státní správy, který kontroluje dodržování zákonů o pojišťovnictví a dalších právních předpisů. Vydaná licence (povolení) na výkon pojišťovací činnosti a někde schvaluje i všeobecné pojistné podmínky. Jeho úlohou je především ochrana oprávněných zájmů pojištěných.“

V České republice je dozor nad pojišťovnictvím je upravován zákonem o pojišťovnictví. Hlavní činnost tohoto úřadu spočívá v povolování a schvalování pojišťovací a zajišťovací činnosti subjektů, které chtějí působit na českém pojistném trhu (činnost povolovací a schvalovací). Do jeho pravomoci patří také kontrolovat dodržování právních předpisů v pojišťovnictví a kontrola solventnosti a likvidity pojistitelů (činnost kontrolní). Dále také činnost legislativní, poradenská aj.

Dozor nad pojišťovnictvím v České republice zahrnuje především kontrolu:

- ustanovení zákona o pojišťovnictví a dalších všeobecně závazných právních předpisů, upravujících pojištění, stejně jako plnění opatření vydaných dozorcím orgánem,
- zásad hospodaření pojišťoven, ale jen z hlediska zabezpečení plnění jejich závazků a platební schopnosti,
- předmětu vykonávané činnosti v souladu s uděleným povolením,
- zásad pro tvorbu, použití a umístování technických rezerv a jiných činností.

Zajištění

Je to pojištění pojišťoven. Je to vertikální dělení rizika, kdy prvopojistitel (dále jen pojistitel) postoupí část u něj pojištěných velkých rizik na specializovanou pojišťovnu – zajišťovnu. Zajištění nezmenšuje rozsah škod, ale činí jejich ekonomické dopady pro pojistitele únosnější.

„Zajištění představuje vztah mezi pojistitelem a zajistitelem (pojištěný nemá se zajištěním většinou nic společného). Přitom se uplatňuje často několikanásobné zajištění v zájmu dělení rizika.“

Zajistné označujeme odměnu zajistiteli za převzetí rizika. Zajišťovací provize je pak část zajistného kterou vrací zajistitel pojistiteli na pokrytí správních nákladů. Tato provize se obvykle pohybuje v rozmezích 5 – 35 %.